Hensi Əcran

Müğənni, YUNESKO-nun sülhməramlı səfiri

Sülh nə deməkdir?

Fənn:

Sosial araşdırmalar, Vətəndaşlıq, Həyat bilgisi

Təlim məqsədi:

- Sülhün bir neçə tərifini öyrənmək;
- Vətəndaş fəallarının fəaliyyətinin və simvollarının xüsusiyyətlərini araşdırmaq;
- Sinifdə və həyatda dinc birgə yaşam prinsiplərinin tətbiqi üsullarını müəyyənləşdirmək.

Hazırlıq:

- Əlavə 1-i oxuyun.
- Şagirdlərə tanış olan dinc və münaqişəli situasiyaları əks etdirən fotoşəkilləri seçin.
- Şagirdlərin vətəndaş fəalları haqqında tədqiqat aparmaq üçün lazım olan kitab və saytlara çıxış imkanı olduğuna əmin olun və ya əlavədəki məlumatları çap edin.

Müəllim üçün qeyd:

Bu dərs bəzi həssas məsələlərə toxunduğundan müəllim şagirdlərin hisslərinə ehtiyatla yanaşmalıdır. Əlavə 1-ə baxın.

Ümumi vaxt:

60 dəq.

Yaş həddi:

8-11 yaş

“Dünyanın ən böyük dərsi” – Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən qəbul edilmiş dayanıqlı inkişaf məqsədlərinin elan edilməsi ilə əlaqədar birgə təhsil layihəsidir. Bu layihə 17-ci məqsədin – “Dayanıqlı inkişaf naminə tərəfdaşlıq” məqsədinin mühümlüyünün canlı sübutudur və onun gerçəkləşdirilməsi bizimlə və biri-biri ilə əməkdaşlıq edən tərəfdaşlarımızın köməyi olmadan mümkün olmazdı.

Layihənin təşkilatcılar qrupuna təşəkkür edirik

Dünya üzrə bizimlə işləyənlərə xüsusi təşəkkürlər:

“Qlobal düçüncə” təşkilatının əməkdaşlığı ilə hazırlanmış dərs planları (Think Global) www.thinkglobal.org.uk

Ədalətli və dayanıqlı sülhün təmin edilməsi məqsədi ilə təlimin təbliği.

Təlim tapşırığı

5 dəq.

Dinc və münaqişəli situasiyaları əks etdirən (məsələn, dua etməyi, dostlar arasında söhbəti, qışqıran və özlərini aqressiv aparan insanları, insanların dinc nümayişini, tankları, polisin cəlb olunması ilə keçirilən etiraz aksiyasını) fotoşəkilləri seçin.

Şəkillər ehtiyatla seçilməlidir.

Şəkilləri şagirdlərə göstərin və onlardan hər bir şəkli ifadə edə biləcək 1-3 söz yazmağı xahiş edin. Şəkillərin onlarda oyatdığı hissləri əvvəlcə cütlüklərlə, sonra isə bütün siniflə müzakirə etməyi təklif edin.

Şagirdlərin diqqətini dinc və münaqişəli situasiyaları ifadə etmək üçün istifadə olunan sözlərə yönəldin və onlara «Sizin fikrinizcə, münaqişəli situasiyalar nə səbəbdən baş verdi?» sualını verin:

Dərsin mövzusunu və məqsədlərini elan edin.

Təlim tapşırığı

10 dəq.

Sülh nə deməkdir?

Şagirdlərə aşağıda verilən təriflərdən doğru və ya onların fikirləri ilə oxşar olanını seçməyi təklif edin:

- “qayğı və problemlərdən azad olmaq”;
- “mənəvi və ya emosional rahatlıq hissi”;
- “müharibənin olmadığı və ya bitdiyi dövr”.

Şagirdlər sülhü necə təsvir edir?

Şagirdlərin ideyalarını inkişaf etdirmək məqsədilə aşağıdakı suallardan istifadə edin:

- Müxtəlif insanlar üçün sülh müxtəlif məna kəsb edə bilərmi? Nə üçün belə ola bilər?
- Biz münaqişələri necə həll edirik? Münaqişələrin həlli üçün hansı dinc yollar mövcuddur?
- Biz sülhü daxilimizdə və/və ya ətrafımızda hiss edirikmi?

Cavabları soruşmazdan əvvəl şagirdlərə düşünmək üçün bir neçə dəqiqə verin.

Şagirdlərin cavablarından bir neçə açar sözü və ideyaları lövhədə və ya flipçartda qeyd edin. Sülhün tərifi ilə bağlı əlavə məlumat əldə etmək üçün bu qısa məqaləni oxuyun: http://www.international-alert.org/what-peace.
İnternetə çıxışı olmayan şagirdlər paylayıcı materiallardan istifadə edə bilər (Əlavə 2).

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

11 yaşdan yuxarı və daha hazırlıqlı şagirdlər üçün siz insan hüquqları üzrə Ümumdünya Bəyannaməsindən aşağıdakı bəyanatı sitat gətirə bilərsiniz:

«Azadlığın, ədalətin və sülhün əsasını insan ailəsinin hər bir üzvünə və onların bərabər, ayrılmaz hüquqlarına xas olan ləyaqətin tanınması təşkil edir»

«Bəyanat nə ifadə edir?» sualı ətrafında düşünməyi və müzakirə etməyi şagirdlərə təklif edin.

Bu müzakirəni fəallarla bağlı sonrakı tapşırıqla uzlaşdırmaq olar: Fəalların Əlavə 3-də verilən qısa tərcümeyi-halları insan hüquqları ilə bağlıdır.

Təlim tapşırığı

20 dəq.

Vətəndaş fəallarının həyatının tədqiqi

Şagirdləri 3-4 nəfərlik qruplara bölün. Qruplara vətəndaş fəallarının adları qeyd olunan xüsusi vərəqələr paylayın və ya hər qrupa bir vətəndaş fəalını təklif edin. Fəal qismində Kərim Vəsfi, Leyma Qbovi, Mahatma Qandi, Malala Yusufzay və Nelson Mandelanı qeyd etmək olar.

Şagirdləri qruplar üzrə bölüşdürməyin optimal variantını seçin.

Şagirdlərə Əlavə 3-dən materialları paylayın və ya Əlavə 4-dəki linklərdən istifdə edərək fəalların tərcümeyi-hallarını araşdırmağı təklif edin. Bəzi şagirdlər üçün məlumatı kompüter ekranından deyil, çap olunmuş material və kitablardan götürmək daha rahat ola bilər.

Seçiminizdən asılı olaraq mövzu ilə bağlı başqa fəalın tərcümeyi-halı da istifadə oluna bilər. Lakin nəzərə alın ki, bəzi fəallar müəyyən ölkə və ya region kontekstində siyasi xadim sayıla bilər. Ona görə də onları ehtiyatla seçin.

Şagirdlərə vərəq və ya plakat kağızı, yazı ləvazimatı verin. Fəalın həyatı ilə bağlı mühüm faktları və onların nəyə görə mübarizə apardıqlarını əks etdirən plakat hazırlamağı şagirdlərdən xahiş edin. Fəalın fotoşəklini çap etməyi və yaxud şəklini çəkməyi təklif edin.

Aşağıdakı sualları cavablandırmağı tapşırın:

- Sizin vətəndaş fəalınız kimdir? Onun adı nədir? O haradandır?
- Onun məqsədi nədir?
- O, məqsədinə necə nail oldu və yaxud nail olmağa çalışır?
- Nə üçün onun metodları dinc metodlar sayılır?
- O, hansı xüsusiyyətlərə malikdir?

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Bəzi şagirdlər üçün ayrılıqda vətəndaş fəalını araşdırmaq çətin ola bilər. Belə halda alternativ olaraq bir və ya iki fəalı seçin və bütün siniflə birgə onların həyatını araşdırın.

Təlim tapşırığı

10 dəq.

Təqdimatlar

Qruplara plakatların təqdimatı üçün 1-2 dəq. vaxt verin. Fəal haqqında bildiklərini və ya onun fəaliyyətini plakatdan oxumaq əvəzinə yaradıcı şəkildə nümayiş etdirməyi şagirdlərə (məsələn, qısa səhnəcik vasitəsilə) təklif edin.

Təlim tapşırığı

10 dəq.

Şagirdlər tərəfindən sülhün müəyyən edilməsi

Şagirdlərə vərəqələr paylayın və onlardan sülhün nə olduğu barədə öz fikirlərini yazmağı xahiş edin. Fikirlərini sözlə ifadə edə bilməyənlərə sülhü təsvir etməyə icazə verin.

Vərəqələri yığın (anonim qalmaq istəyənlər vərəqələrdə adlarını qeyd etməyə bilər). Onlardan bir neçəsini sinfə oxumaq və ya göstərmək üçün seçin.

Müxtəlif təriflər verilən vərəqələri seçməyə çalışın.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Kiçik yaşlı və ya daha az hazırlıqlı şagirdlər üçün sülhün tərifini verərkən istifadə edə biləcəyi şəkil, söz və ifadələri seçib hazırlaya bilərsiniz.

Məs., Sülh... Hamının xoşbəxt olduğu, insanların bir-biri ilə müharibə aparmadığı bir dövrdür.

Vərəqələri sinifdə tematik sərgi təşkil etmək üçün istifadə etmək olar. Məsələn, şagirdlərdən sülhü və ya onun vacibliyini şərh edən digər sitat, şəkil və şeirlər tapmağı xahiş etmək olar.

Bu, digər şagirdlərə və məktəbin qonaqlarına sizin şagirdlərinizin nəyi öyrənib, müzakirə etdiyini anlamağa imkan yaradır.

Təlim tapşırığı

5 dəq.

Siniflə birgə müzakirə

- Biz bu gün nə öyrəndik? Davranışımız və dostlarla ünsiyyətimiz sinifdə nə kimi dəyişiklik edə bilər?
- Yer kürəsinin daha dinc və rahat məkan olması üçün biz nə edə bilərik?

Şagirdlərə bu sualları cütlərdə müzakirə etmək üçün vaxt ayırın, sonra isə onların bəzilərinə fikirlərini bölüşmək üçün şərait yaradın. Qeyd edin ki, şagirdlər mövcud situasiyanı dəyişə bilər, hətta kiçik işlər görməklə planetimizi daha dinc və rahat məkana çevirə bilərlər.

Digər tapşırıqlar üçün Əlavə 5-ə baxın.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Bütün şagirdlərin dərsdə keçirilənləri dərk etdiyini yoxlamaq üçün alternativ olaraq sualları yazılı şəkildə cavablandırmağı xahiş edin.

Qlobal Məqsədlərə çatmaq üçün fəaliyyətə başlayın

Müəllim olaraq sizin şagirdlərin müsbət enerjisini düzgün istiqamətləndirmək və onları aciz olmadıqlarına, dəyişikliyin mümkün olduğuna inandırmaq imkanınız var.

“Design for Change” hərəkatı tərəfindən keçirilən “Mən bacarıram” məktəb müsabiqəsi uşaqları əməkdaşlığa çağıraraq öz mühitlərində dəyişikliklər etməyə və öz təcrübələrini dünyadakı uşaqlarla bölüşməyə dəvət edir.

Başlamaq üçün www.dfcworld.com saytına daxil olun.

“Design for Change”in dərslər və ya şagirdlərə sərbəst fəaliyyətləri üçün www.globalgoals.org/ worldslargestlesson sayta daxil olun

DESIGN for CHANGE

Dərslərdə müzakirə apararkən həssas olun və şagirdlərin həyat təcrübəsini nəzərə alın. Sinfi elə bir "təhlükəsiz" məkana çevirin ki, şagirdləriniz qorxmadan ideyalarını və hətta həyatlarında baş vermiş hadisələri bölüşə bilsinlər. Bəzi şagirdlər müəyyən müzakirələrdə iştirak etməməyi xahiş edə bilər, onların xahişinə hörmətlə yanaşın. Sinifdə mübahisəli mövzuların müzakirəsi ilə bağlı aşağıdakı linklərdə faydalı məsləhətlər tapa bilərsiniz.

Mübahisəli məsələlərin tədrisi üzrə Oxfam UK təlimatı (*Teaching Controversial Issues*):
https://www.oxfam.org.uk/~/media/Files/Education/Teacher%20Support/Free%20Guides/teaching_controversial_ issues.ashx

Emosional və ziddiyyətli tarixin tədrisi üzrə Tarix assosiasiyası (*Teaching Emotive and Controversial History)*:
http://globaldimension.org.uk/resources/item/1522

Bir çox müəllimlər bu tip diskussiyalar apararkən "Uşaqlar üçün fəlsəfə"dən (Philosophy for Children) faydalı məsləhətlər tapırlar.
http://globaldimension.org.uk/news/item/13650

Sülh nə deməkdir?

Sülhün müxtəlif təsvir üsulları var. Qlobal nöqteyi-nəzərdən sülh – münaqişələrin zorakılıq etmədən həll olunması və həyat keyfiyyətinin yaxşılaşmasıdır.

www.international-alert.org saytına əsaslanaraq «Sülh:

- hər kəs təhlükə, qorxu və zorakılıq olmadan yaşayır və zorakılığın bütün formaları qanunla qadağan olunub;
- hər kəs qanun qarşısında bərabərdir, məhkəmə strukturlarına inanır, ədalətli və güclü qanunlar insan hüquqlarını müdafiə edir;
- hər kəs siyasi qərarların formalaşdırılmasında iştirak edə bilər və hökumət xalq qarşısında hesabat verir;
- hər kəs qida məhsulları, təmiz su, yaşayış yeri, təhsil, səhiyyə və layiqli həyat səviyyəsi kimi əsas tələbatlara ədalətli və bərabər çıxış imkanına malikdir;
- Cinsindən, etnik mənsubiyyətindən və digər aspektindən asılı olmayaraq hər kəs işləmək və pul qazanmaq imkanına malikdir».

Tənqidi təfəkkürü inkişaf etdirən suallar:

1. Nə üçün sülh bizim üçün vacibdir?
2. Yer kürəsi sülhsüz necə olardı? Dəyişərdi, yoxsa olduğu kimi qalardı?
3. Sizin üçün sülh nə deməkdir?
4. İnsan hüquqları haqqında eşitdiyinizlə sülhün bu cür tərifi arasında nə kimi oxşarlıq var?

Mənbə: http://www.international-alert.org/what-peace

Vətəndaş fəalları — Kərim Vəsfi

KƏRİM VƏSFİ KİMDİR?

İraq milli simfonik orkestrinin məşhur dirijorudur. Etirazını bildirmək üçün terrorçuları, həmçinin mülkü əhalini insaniyyətə çağırış aksiyası olaraq partlayış törədilən yerdə violonçeldə ifa edirdi. «İncəsənət vasitəsi ilə sülhə doğru» təşəbbüsünü irəli sürmüşdür (Peace Through Art).

KƏRİM VƏSFİ NƏ ETMIŞDİR?

Kərim Bağdad şəhərində partlayış törədilən yerlərdə tez-tez görünürdü. Partlayışdan cəmi bir neçə saat keçdikdən sonra onu uzun saçları arxaya daranmış, qara pencəkdə kül və dağıntılar arasında oturub violançel çaldığını görmək olardı. Onun üçün məkanla musiqinin vəhdəti zorakılığa qarşı etiraz forması idi.

Vəsfi deyir:

"Yanlış fikirdən fərqli olaraq bizim müqavimət göstərmək kimi seçimimiz var. Biz hərəkətsizliyi seçərək, acizliyə məhkum olaraq qarşımıza çıxan qeyri-müəyyənliyə asanlıqla təslim ola bilmərik. Hesab edirəm ki, belə etiraz aktları insanları seçim etməyə vadar edir və onlar necə ölmək istədiyini deyil, necə yaşamaq istədiyini seçir"

Vətəndaş fəalları — Leyma Qbovi

Leyma Qbovi kimdir?

Leyma Qbovi 2003-cü ildə Liberiyada II vətəndaş müharibəsinə son qoyan, sülh uğrunda qadın hərəkatının lideri olaraq gördüyü işlərə görə 2011-ci ildə Nobel mükafatı almışdır. Vətəndaş müharibəsi bir ölkə daxilində müxtəlif insan qrupları arasında aparılan müharibədir.

Leyma 1972-ci ildə mərkəzi Liberiyada anadan olmuşdur. I vətəndaş müharibəsi başlayanda o öz valideynləri və bacıları ilə Liberiyanın paytaxtı Monrovi şəhərində yaşayırdı. Leyma I vətəndaş müharibəsinin başlandığı ilk günü yaxşı xatırlayır: «İyul səhərlərinin birində mən 17 yaşında idim, həkim olmaq arzusu ilə universitetə gedirdim, birdən döyüşlər başlandı».

Leyma Qbovi nə etmişdir?

Müharibənin liberiyalılara təsirini görərək o, müharibə şəraitində yaşayan uşaqlara kömək etmək üçün postravmatik sindrom üzrə psixoloq olmağı qərara aldı. Postravmatik sindrom üzrə ixtisaslaşmış psixoloqlar müharibə, zorakılıq və ya ekstremal situasiyalarda zərər çəkmiş insanlara, onları təqib edən kədərli xatirələrdən azad olmağa kömək edir.

O, tanıdığı xristian qadınlarını sülh naminə hərəkata cəlb etmişdir. Sonra isə müsəlman qadınları ilə işləyərək bu qrupları bir araya gətirmişdir.

Leyma həmin qrupun nümayəndəsi və bir neçə həftə davam edən minlərlə insanları əhatə edən qadınların ehtiraz aksiyasının lideri olmuşdur. Leyma Liberiya qadınlarının hərəkatı tərəfindən təşkil olunmuş sülh naminə ictimai etiraz aksiyalarına başçılıq etmişdir. Liberiyanın prezidenti Çarlz Teyloru fəallarla görüşməyə və Qanada keçirilən rəsmi sülh danışıqlarında iştirak etməyə vadar etmişdir.

Leyma Liberiyada yerləşən onun adını daşıyan Afrika Sülh fondunun təsisçisi və prezidentidir. Onun fondu Qərbi Afrikada qız, qadın və gəncləri təhsil və liderlik qabiliyyətlərinin inkişafı sahəsində dəstəkləyir.

Vətəndaş fəalları — Maxatma Qandi

Maxatma Qandi kimdir?

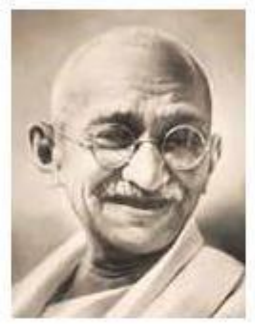

Maxatma Qandi 1869-cu il oktyabrın 2-də Hindistanda varlı ailədə anadan olmuşdur. Atası yerli ictimai xadim idi. O, oğlunun hüquqşünas olmasını arzulayırdı və 19 yaşında Londona təhsil almağa göndərmişdi.

Üç ildən sonra o, Hindistana qayıtdı və şəxsi hüquq firmasını açdı, lakin uğursuzluğa düçar oldu. O, digər hüquq firmasında işə düzəlməyi qərara aldı və Cənubi Afrikaya köçdü. Afrikada olarkən hindlilərə qarşı olan irqi ədavəti özündə hiss etdi. 20 il ərzində o, hindlilər əleyhinə olan ayrı-seçkilik qanunvericiliyinə qarşı çıxış etdi. Bu ayrı-seçkilik Qandinin vətəndaş hüquqları uğrunda mübarizəyə başlamasına təkan verdi.

Maxatma Qandi nə etdi?

1941-ci ildə vətəninə qayıdan Maxatma Qandi Hindistanı Böyük Britaniyanın müstəmləkəçiliyindən azad etmək uğrunda mübarizəyə tam hazır idi. O, Hindistan Milli Konqresinə başçılıq edərək ədalətsiz vergilərə və diskriminasiyaya qarşı mübarizə aparmaqda kasıb fermerlərə və fəhlələrə kömək edirdi. Onun digər məqsədləri kasıbçılığın azaldılması, kasta sistemini (Hindistanda insanları qeyri-bərabər qruplara bölən sistemdir ki, buna əsasən bəzi insanlar daha mühüm sayılaraq daha yaxşı peşələr seçə bilərlər), qadın və kişilər arasında bərabərsizliyi aradan qaldırmaq idi. Bu məqsədlərə nail olmaq üçün vətəndaş itaətsizliyi aksiyaları təşkil edirdi. Bu aksiyalar zamanı böyük insan kütlələri işləməkdən imtina edərək, küçələrdə oturub məhkəmələri baykot edirdilər. Bu aksiyalar eyni zamanda keçirilsə, bütün ölkənin işini iflic edə bilərdi.

Bu etirazlar qeyri-qanuni olduğu üçün Qandi bir neçə dəfə həbs olunmuşdur. O, həbsdə olan zaman aclıq elan edirdi. Nəhayət 1931-ci ildə Britaniya hökuməti onu azad etdi. Hindlilər onu çox sevirdilər. Çünki Qandi vətəndaş hüquqları uğrunda mübarizə aparırdı, Britaniya hökuməti isə onun həbsdə olarkən öləcəyi halda baş verəcəklərdən çox narahat idi.

Ən uğurlu və yadda qalan etirazlardan biri «Duz yürüşü» olmuşdur. Böyük Britaniya duza vergi tətbiq edəndə Qandi duz yığmaq məqsədi ilə dənizə sarı (388 km) piyada getməyi qərara aldı. Yürüş zamanı ona minlərlə hindli qoşuldu.

Qandi dünyanı necə yaxşılaşdırdı?

Ömür boyu Qandi təvazökar həyat tərzi sürmüşdür. O, etirazlara çox əhəmiyyət versə də, həmişə zorakılığın əleyhinə olmuşdur. Qandi bu günə qədər dünyanın bir çox vətəndaş fəalları üçün böyük ilham mənbəyi olaraq qalır.

Vətəndaş fəalları — Malala Yusufzay

Malala Yusufzay kimdir?

Hələ kiçik yaşlı qız ikən Malala Yusufzay Pakistandakı Taliban rejiminə qarşı çıxaraq qızların təhsil almasına icazə verilməsini tələb etdi. 2012-ci ildə taliblər ona qarşı sui-qəsd törədərək güllə ilə yaraladılar. Lakin o sağ qala bildi..

Malala Yusufzay 1997-ci il iyulun 12-də Pakistanın Minqor şəhərində anadan olmuşdur. Hələ uşaq yaşından o qızların təhsil almaq imkanı ideyasının tərəfdarı idi. Bunun nəticəsi olaraq Taliban onu ölümlə hədələdi. 2012-ci ilin oktyabrın 9-da onu məktəbdən evə gedərkən başından güllə ilə vurdular. Lakin o sağ qaldı və təhsilin əhəmiyyətini sübut etməyə davam edir. 2014-cü ildə Malala Nobel laureatı adına layiq görüldü. Beləliklə, tarixdə ən gənc laureat oldu.

Malala Yusufzay nə etdi?

2009-cu ildə Malala taliblər tərəfindən onun təhsilə çıxışına qadağa qoyma təhdidlərinə ramən BBC üçün həyat haqqında bloq aparmağa başladı. Bu məsələ geniş ictimai rezonans aldığı bir şəraitdə Malala özünün və bütün qadınların təhsil almaq hüququ haqqında danışmağı davam etdirdi.

2012-ci il oktyabrın 9-da Malala məktəbdən evə gedərkən naməlum kişi avtobusa zorla girərək onu başından güllə ilə yaraladı. Malalanı olduqca ağır vəziyyətdə hava yolu ilə Pişəvər şəhərindəki hərbi hospitala çatdırdılar, sonra isə İngiltərənin Birmingem şəhərindəki hospitalda müalicə almaq üçün yerləşdirdilər.

Malala bir neçə əməliyyat keçirsə də (o cümlədən üzünün sol tərəfinin iflici aradan qaldırmaq məqsədilə üz sinirlərini bərpa etmək üçün əməliyyat), onun beyni ciddi zədə almamışdır. 2013-cü ilin mart ayında o, Birmingem məktəbinə getməyə başladı.

Tliblərin hədə-qorxusuna baxmayaraq Malala təhsil gücünün möhkəm əqidəli tərəfdarı kimi qalır. 2014-cü ilin oktyabrında Yusufzay Hindistanın məşhur uşaq hüqüq müdafiəçisi Kaylaş Satyarti ilə birlikdə Nobel mükafatı aldı. 17 yaşında o Nobel sülh mükafatı tarixində ən gənc laureat oldu.

BMT-nin Baş katibi Pan Gi Mun onun haqqında yazır: «Malala sadəcə məktəbə getməyi ilə dünyanın ən qlobal müəlliminə çevrilən ən cəsarətli və zərif sülh müdafiəçisidir».

Vətəndaş fəalları — Nelson Mandela

Nelson Mandela kimdir?

Nelson Mandela Cənubi Afrikanın ilk qaradərili prezidenti olmuşdur.
O 1918-ci ildə anadan olmuşdur.

Nelson ağıllı uşaq idi. O əvvəlcə missionerlər məktəbində oxuyub, sonra isə Fort-Her universitetində hüquq təhsili almışdı. 1939-cu ildə o, universitet rəhbərliyinin siyasətinə qarşı tələbə etiraz aksiyalarında iştirakına görə universiteti tərk etdi. Sonra Yohannesburqa getdi və 1942-ci ildə hüquqşünas oldu.

1944-cü ildə Nelson Mandela Afrika milli konqresinə (AMK) daxil oldu. Konqresin əsas məqsədi ağ və qaradərili cənubi afrikalıların bərabərhüquqlu olmasına nail olmaq idi.

CƏNUBİ AFRİKA HAQQINDA

Cənubi Afrikanın əhalisinin böyük əksəriyyətini qaradərililər təşkil edir. 1815-ci ildə ölkə Britaniya İmperiyasına daxil oldu. Hökumət üzvlərinin hamısı ağdərili idi. Ölkənini qaradərili əhalisi hökumətə nəzarət edə bilmirdi və əksər hallarda fermer təsərrüfatında, zavod və qızıl mədənlərində fəhlə kimi çalışırdılar.

1848-ci ildə hökumət ağ və qaradərili əhalini iki hissəyə bölən yeni qanunlar tətbiq etdi. Bu yeni qanunlar “aparteid” adlandırıldı.

Nelson Mandela nə etdi?

Nelson Mandela Maxatma Qandi və onun Hindistanda təşkil etdiyi dinc etiraz aksiyaları haqqında eşitmişdi. O, aparteiddən dinc yolla azad olmaq istəyirdi. 1956-cı ildə Mandela və 155 digər fəal fikirlərinə görə 5 il müddətinə həbs olundu. 1962-ci ildə o hökumətin əleyhinə sui-qəsdin təşkilində ittiham olunaraq yenidən həbs edilir. Mandela ömürlük həbsə məhkum olmasına baxmayaraq tutduğu yoldan geri çəkilmir.

1988-ci ildən hakimiyyət dəyişməyə başladı və dünya ictimaiyəti Mandelanın azad edilməsini tələb etdi. O, yeni seçilən prezident Frederik de Klerk tərəfindən azadlığa buraxıldı və onlar silahlı mübarizədən imtina etmək barədə razılığa gəldilər.

1991-ci ildə Mandela Afrika Milli Konqresinə rəhbərlik etdi və 1994-cü ildə keçirilən prezident seçkilərinə qoşuldu. Bu, Cənubi Afrika Respublikasının bütün qaradərili vətəndaşlarının iştirak etdiyi ilk seçkilər oldu. 1994-cü ilə Nelson Mandela Cənubi Afrikanın ilk qaradərili prezidenti oldu və bütün dünyanın qəhrəmanına çevrildi. Onun gərgin əməyi və ideyasına sədaqəti hamı üçün bərabər hüquqların əldə olunmasına və Cənubi Afrika vətəndaşlarının sülh şəraitində birləşməsinə imkan verdi.

Əlavə 4

Vətəndaş fəalları haqqında məlumat əldə etmək üçün saytlar:

Kərim Vəsfi (Əlavə 3):

- https://www.youtube.com/watch?v=3tyDtGAGoqI
- http://www.aljazeera.com/news/2015/04/interview-played-cello-baghdad-bombsite-150429191916834.html
- http://www.bbc.co.uk/programmes/p02q76y0
- TedX Baghdad (in Arabic): https://www.youtube.com/watch?v=aOJGCW9DY8c
- https://www.facebook.com/pages/Peace-Through-Art-Foundation-%D9%85%D8%A4%D8%B3%D8%B3%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%86-%D9%84%D9%84%D8%B3%D9%84%D8%A7%D9%85/1569083450009852

Leyma Qbovi (Əlavə 3):

- http://nobelwomensinitiative.org/meet-the-laureates/leymah-gbowee/
- http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2011/gbowee-bio.html
- http://www.ted.com/talks/leymah_gbowee_unlock_the_intelligence_passion_greatness_of_girls?language=en

Maxatma Qandi (Əlavə 3):

- http://www.ducksters.com/biography/mohandas_gandhi.php
- https://www.youtube.com/watch?v=GWhCniD9VkI

Malala Yusufzay (Əlavə 3):

- http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-23241937
- http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2014/yousafzai-facts.html

Nelson Mandela (Əlavə 3):

- http://www.bbc.co.uk/schools/primaryhistory/famouspeople/nelson_mandela/
- http://www.timeforkids.com/news/nelson-mandela-1918-2013/97361

Digər vətəndaş fəalları:

Kaylaş Satyarti:

- http://www.theguardian.com/world/2014/oct/10/nobel-peace-prize-winner-kailash-satyarthi
- http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2014/satyarthi-facts.html

Çiko Mendes:

- http://news.bbc.co.uk/1/hi/7795175.stm
- http://www.theguardian.com/world/2013/dec/20/brazil-salutes-chico-mendes-25-years-after-murder

Cavid Abdelmonim:

- http://www.msf.org.uk/node/27891

Ceyn Addams:

- http://www.scholastic.com/browse/article.jsp?id=4948

Helen Keller:

- http://mrnussbaum.com/helen-keller/
- http://www.biography.com/people/helen-keller-9361967

Martin Lyuter Kinq:

- http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1964/king-bio.html
- http://www.bbc.co.uk/history/people/martin_luther_king.shtml
- http://www.history.com/topics/black-history/martin-luther-king-jr

Papa Fransisk:

- http://www.newyorker.com/magazine/2013/12/23/who-am-i-to-judge

Siriyada «Ağ dəbilqələr»:

- http://www.bbc.co.uk/news/magazine-29666350
- http://wagingnonviolence.org/2014/09/syrias-white-helmets-dangerous-job-world/

Əlavə tapşırıqlar:

Siniflə birgə «Sülh sazişini» hazırlayın:

- Şagirdlərlə birgə sinifdə sülh və əmin-amanlıq şəraitini qorumaq üçün zəruri tədbirləri müəyyənləşdirin. Sazişi vərəqə yazın və ya çap edin. Şagirdlərdən onu imzalamağı xahiş edin.

«Böyük xeyirxahlıq» müsabiqəsi:

- «Xeyirxahlıq aktları» üçün vasitələr siyahısını daxil etməklə «Böyük xeyirxahlıq» məktəb müsabiqəsində iştirak edin.
- Fərdi qaydada iştirak edin: http://greatkindnesschallenge.org/event.html
- Məktəbinizi qeydiyyata salın və onu daha xeyirxah məkana çevirməyi öhdənizə götürün: http://greatkindnesschallenge.org/School/event.html